

In de bijlage een media-analyse over het vaccinatiepaspoot (in samenhang met het coronapaspoort en de CoronaCheck-app). Het is een uitgebreid stuk geworden, dus hieronder alvast kort de belangrijkste bevindingen.

+++++

Belangrijkste observaties

- Uit het mediabeeld en de discussies op social media blijkt dat er nog onvoldoende kennis is van wat het exacte doel is van een vaccinatiepaspoot. Te vaak wordt een 'vaccinatiebewijs' op één hoop gegooid met een testbewijs en gepositioneerd als 'het enige ticket naar meer vrijheid'. De rol van testen daarbij lijkt ver weg. De nuance van een vaccinatiepaspoot als onderdeel van een groter, breder plan naar meer vrijheid, raakt *lost in translation*. Hierdoor wordt het vaccinatiepaspoot ineens een stuk meer beladen en is het vatbaar voor het frame van indirecte dwang: "Zonder spuit geen Lowlands, Arena of Concertgebouw!"
- Voor de begripsopbouw van wat een vaccinatiepaspoot precies is, helpt het niet dat in de berichtgeving – en in het verlengde daarvan de gesprekken op social media – verschillende termen door elkaar heen worden gebruikt, elk met een eigen inhoudelijke betekenis, 'lading' en connotatie: vaccinatiepaspoot, vaccinatiebewijs, coronapaspoort, CoronaCheck, vaccinatie-app, inentingspas, en nog wat varianten. "Waar hebben we het nu eigenlijk over?" is een vraag die boven de markt lijkt te hangen in de discussie in de media.
- Hoewel de minister veelvuldig wordt geciteerd om uitleg te geven over de inzet van een 'bewijs van niet-besmettelijkheid' en de rol daarbij van een vaccinatiepaspoot, blijft er ruis ontstaan over hoe dat dan precies zit. Hoe verhoudt een negatieve coronatest zich tot wel of niet gevaccineerd zijn bij het versoepelen van maatregelen voor mensen? Ook al komen citaten van De Jonge op veel plekken naar voren wanneer hij uitlegt dat "we geen vaccinatieplicht willen; mensen moeten zich niet gedwongen voelen om zich in te laten enten", blijkt toch uit de reacties dat deze niet voldoende zijn geland. Mensen koppelen gevaccineerd zijn aan meer vrijheden en stellen, ondanks de uitspraken van De Jonge hierover, dat het gaat om een (indirecte) vaccinatieplicht. Men lijkt het bredere verhaal met een rol voor een negatieve coronatest niet te kunnen plaatsen.
- Dat zie je ook op social media terugkomen. Tegenstanders plaatsen de plannen vooral in de hoek van verplichting vanuit de overheid en zijn daartegen gekant. Uit de vragen die via webcare en burgerbrieven bij VWS binnenkomen, doorklinkt ook veel onduidelijkheid over een vaccinatiepaspoot en welke 'consequenties' eraan zijn verbonden: "Mag ik straks zonder vaccinatiepaspoot nog wel naar een festival?" Die vraag staat symbool voor meer vragen die mensen hebben en waar hun zorgen liggen.
- Een complicerende factor is de politieke context die in de berichtgeving een rol is gaan spelen nadat D66-lijsttrekker Sigrud Kaag een plan voor een 'vaccinatiebewijs' heeft omarmd, of heeft 'gekaapt' (afhankelijk aan wie je het vraagt). Media berichten over de wrevel die zou zijn ontstaan bij de VVD en het CDA over het 'verkiezingsgedrag' van D66. Die politiek komt media ook wel 'goed uit' gezien de kritiek op een vaccinatiepaspoot vanuit coalitiepartner CU. Het is weer een thema waar media de twee (demissionaire) coalitiepartijen tegenover elkaar kunnen plaatsen. Dit verengt de discussie wel weer, vergelijkbaar met de discussie rond de CoronaMelder waarbij het lange tijd vrijwel alleen maar ging over privacy en andere aspecten werden ondergesneeuwd.
- Maar ook ruimte voor wat andere politieke partijen van de plannen vinden. Die hebben nog een aantal kanttekeningen bij het voorstel van Kaag. In de politiek is de grootste zorg dat de invoer van een 'coronapaspoort' zou leiden tot een (indirecte) vaccinatieplicht. Deze zorg wordt ook gedeeld door 5.1.2e 5.1.2e van de ChristenUnie, Kees van der Staaij van de SGP en Thierry Baudet van Forum voor Democratie. Zij verschijnen op verschillende momenten in de (sociale) media om die vragen (en kritiek) te uiten.
- Uiteraard volop reacties uit het veld die moeten gaan werken met de 'praktische uitvoering'. Reacties vanuit de horeca-, evenementen- en reisbranche gaan voornamelijk over wat zij noemen een *vaccinatiebewijs* dat toegang moet geven tot 'meer vrijheden'. Ze interpreteren de plannen dus breder dan het vaccinatiepaspoot. Op de mogelijke invoering hiervan zijn niet alle branches direct over-enthousiast. De evenementen- en reisbranche ziet wel de mogelijkheden van een vaccinatiebewijs. Als dit de route is naar meer mogelijkheden, dan verwelkomen ze dit. De KHN is echter 'voorzichtig positief', maar is ook van mening dat de horeca los van vaccinaties veilig open kan. Alle branches zijn het er over eens dat vaccinaties niet verplicht moeten worden gesteld; een negatieve test moet net zo goed toegang tot dezelfde vrijheden geven, menen zij.
- Uit verschillende opiniepeilingen en polls blijkt dat Nederlanders verdeeld zijn over de invoering van een vaccinatiepaspoot. Uit gegevens van het Kieskompas blijkt dat 46% voor het weren is van ongevaccineerden in, bijvoorbeeld, horecagelegenheden. Uit gegevens van de StemWijzer blijkt dat 57% voor een vaccinatiebewijs bij evenementen is. In Telegraaf's Stelling van de dag geeft 42% van de respondenten aan voorstander te zijn van een vaccinatiepaspoot voor reizen binnen Europa. De stellingen over het vaccinatiebewijs worden daarnaast als belangrijk gezien door de deelnemers. Zo stond de stelling over het vaccinatiebewijs bovenaan in de top 5 van onderwerpen die gebruikers extra belangrijk vinden bij de StemWijzer. NB: uit de vraagstelling van sommige peilingen en polls zit wel enige 'richting' in die zin dat ze een directe link leggen tussen een vaccinatiepaspoot (of -bewijs) en concrete vrijheden van mensen. Ook een teken dat de volledige nuance van een vaccinatiepaspoot binnen het geheel van maatregelen die genomen kunnen worden om mensen meer vrijheden te geven, ontbreekt.
- De discussie over de rol van een vaccinatiepaspoot wordt ook internationaal gevoerd. Op het wereldtoneel blijkt de discussie over de rol van een vaccinatiepaspoot veelal te gaan over een *vaccinatiebewijs*, omdat de discussie erg is gelinkt met het

vliegverkeer (toerisme); temeer ook omdat een negatieve PCR-test al gebruikt wordt door de reisbranche. Zo is er druk vanuit de Zuidelijke Europese landen om niet "weer een zomer zonder toeristen te moeten hebben". De vraag die daarbij speelt, is in hoeverre de vaccins voldoende bescherming bieden tegen de diverse mutaties én in hoeverre je nog besmettelijk bent na vaccinatie. In Zweden en Denemarken, maar ook in Oostenrijk is de discussie breder en gaat ook over de inzet van een vaccinatiepaspoort om toegang te krijgen tot niet-essentiële winkels en evenementen. Het 'Israëlische model' wordt veelvuldig aangehaald. Tot slot een meer ethische discussie over de verdeeldheid die met een vaccinatiepaspoort zou groeien tussen 'Noord' en 'Zuid': eerst 'kapen' de rijke westerse landen 'alle' coronavaccins en nu gaan zij ook nog eens bepalen welke 'privileges' daaraan gekoppeld zouden moeten worden.